

-ARE: *amanvar* a Ferrara, *amonovar* en antics textos de Módena).

L'origen germànic, donada la doble forma bàsica NW ~ NN, i la terminació en -IRE, no sembla pas que es pugui posar en dubte; altrament en això han estat d'acord quasi tots els romanistes: Diez, *Wb.*, 633; REW, 5341; FEW XVI, 515-6; Gamillscheg, *Rom. Germ.* I, 367-8.⁵ L'únic argument que feia impressió entre els esgrimits pels contradictors de l'etimologia germànica, és que s'ha dubtat de la germanitat o almenys de l'antiguitat del mot en germànic. De tota manera MANWJAN 'preparar' està ben documentat en gòtic, i és un derivat normal de l'adjectiu que significava 'prest, dispostat, a punt', *manwus*, amb el qual Ulfilas traduía *ἔτοιμος*.⁶

Val a dir que aquests mots estan isolats en el concert de les llengües germàniques, i per això hi hagué alguns germanistes (com fa valer Brunel) que havien pensat si eren derivats d'algun llatíisme de la família de *manus*, per més que en temps d'Ulfilas encara, sobretot el llenguatge dels ostrogods,⁷ havia estat poc en contacte amb el món de llengua llatina (molt més amb el món grec). Però si no m'enganyo la majoria dels germanistes creu que *manwus-manwjan* eren mots germànics genuïns per bé que no hi figurin en el lèxic de les llengües occidentals ni escandinaves: pertanyen, de tota manera, a una arrel bastant estesa en el lèxic de les llengües indoeuropees del grup *centum* (grec-illiri-itàlic-comú-cèltic i fins l'hitita *maniḡabh-* 'lliurar, fer a mans, administrar') i fins i tot n'hi ha representants segurs en germànic si bé en una forma radical amplificada MN-T-: esc. ant. *mund* f. 'mà', ags. i a-al. ant. *mund(-t)* 'mà' i 'protecció', 'tutoria', 'sobirania feudal' (Pok., IEW, 741.1-5; per al tipus de formació de l'adjectiu *manwus*, *ibid.*, 42.30).

DERIV.: *Amanida* fem. que era l'únic mot que s'usava per dir 'ensiamada', o l'internacional 'ensalada', fins a 1940; avui s'ha estès un *amanit*, que ja em va cridar l'atenció des de la primera tornada a la pàtria 1952-3, amb extensió sobtadament general, tot i que abans només s'havia registrat a Ribagorça, *AlcM*: degué propagar-se des d'alguna comarca, segurament per l'afluència de refugiats occidentals a la fi de la guerra (i potser gràcies a l'extensió de menges fortes, crues i poc nutritives, que imposaren les circumstàncies de post-guerra). *Amanidor* 'rebot, cuina', propi de Sabadell i Vallès occidental (*DAG*; *BDC* xx, 171). *Amaniment* 'preparatiu' [1695, Lacav.; maestr. veg. supra; «guiso» men., Febrer C.], 'condimentació' (Belv.); *amanimenta*. *Amanitori* 'preparatiu importants o complicats' maestr. (Moll, *AORBB*, 1930, p. 139, 5341). +*Apermanir-se* només sentit una vegada, a Girona, 1932, 'preparar-se («ja li he dit que s'apermaneixi, que el vindran a veure»), encreuament d'*amanir-se* amb el vulgar *aperparar-se*. Per al cast. *amañar* que, en part va venir a coincidir amb *amanir*, en una part de les seves accs. però que en la major part se'n separa netament, i que té certament una altra etimologia, veg. *DCEC* I, 249 (especialment 249b 52ss.); indubtablement hi hagué contacte entre els

dos mots, i no sense alguna influència recíproca, però secundària.

¹ Per desgràcia no precisa la font, i si això fos extret del *Manual de Novells Ardits*, i, pitjor, de les *Rúbriques* de Bruniquer, potser «S. xv» es refereix a la data del fet, i sovint, sobretot en la 2.ª col·lecció, la redacció de les frases correspon al S. xvii i no pas al temps dels fets que contén. — ² Id. en el dicc. de MGadea; indicis paleogràfics i semàntics provenen que *amanyt* és errada per *amanyat* en Sanelo (d'un altre origen). — ³ *Amanuít* apareix també per a 'preparat' en Muntaner, però només en el Sermó (cap. 272); és sabut, però, que aquests versos els va escriure Muntaner en occità una mica catalanitzat. — ⁴ Cf. encara els derivats *ammannimenti* 'preparatiu' en alguns autors antics, Siena *ammannime* «ammannimento di oggetti», Arezzo *amanime* id. o «apparecchio» ja en Redi S. xvii. — ⁵ Jo també rebutjo sense vacillar l'esforç de C. Brunel (*Rom* LXI, 1935, 216-8), i Ang. Prati, s. v. *manna*, per veure-hi un derivat del ll. MANUS, per mitjà d'un MANUA 'manat, embosta, feix' i 'manya, habilitat', que sens dubte ha existit, i que en rigor (si bé menys clarament) hauria pogut servir de base semàntica per al nostre verb. Prati no sembla tenir en compte l'existència del mot en les altres llengües romàniques, Brunel perd de vista que unes formacions *ADMANUIRE, *ADMANUARE, *ADMANUIZARE (> *amanoier* en el *Roman de Renart*), no tenen absolutament cap versemblança, i que de més a més l'evolució fonètica cap a *rv* en llengua d'oc i cap a *nn* en italià demostra que no es tracta de creacions romàniques tardanes sinó d'un mot admes ja per llatí vulgar. Sens dubte manlleu molt antic de la gent romana del Nord i del Limes. — ⁶ No és gens inversemblant que de MANWUS derivi l'adverbi *manves* (oc. ant. *marves*) 'tot seguit', però com que també és possible l'etimologia MANIBUS (ablatiu de MANUS) és preferible deixar-ho per a examen detingut en article especial. De tota manera és un pur disbarat l'accentuació *manvès*, -ès, que han donat a aquest mot alguns publicadors de textos antics. — ⁷ Nòtem que el fet que aquest goticisme no hagi passat gens al castellà-portuguès, ni potser directament al català, fa pensar si fins dins el gòtic aquest terme tan poc estès en germànic, era peculiar del dialecte ostrogòtic i estrany al dels visigods. Deducció en tot cas incerta, tenint en compte que sembla que quan els gods traslladaren llur capital a Toledo ja havien encetat llur procés de romanització lingüística, i per tant s'explica que haguessin deixat antiquar bona part de llur vocabulari.

Amanilleutar, V. *manllevar* (LLEVAR) *Amanollar*, V. *manoll* (MA) *Amanós*, V. *mà* *Amansament*, *amansar*, *amansida*, *amansiment*, *amansir*, V. *mans* *Amant* 'amador', V. *amar*

AMANT (corda nàutica), del gr. *ἰμάς*, -άντος, id., i en general 'corretja', 'regnes' i altres lligaments.